

УДК 811.111'37

[https://doi.org/10.18524/2307-4604.2021.2\(47\).245944](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2021.2(47).245944)

АНГЛОМОВНИЙ ФАНФІКШЕН: ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Станко Д.В.

кандидат філологічних наук, доцент,
Ужгородський національний університет
<https://orcid.org/0000-0002-7858-8663>

У статті висвітлюються перспективні напрями дослідження англomовного фанфікшен. У роботі викладено історію, основні форми та сучасні тенденції вивчення фанфікшен як жанру мережевої літератури. Актуальність вивчення фанфіку зумовлена, перш за все, тим, що ці твори є яскравим прикладом так званої живої мови. Вони відображають усі сучасні мовні тенденції, виражають музичні, літературні та кіно уподобання молоді. Крім того, фанфікшен є маловивченим явищем, яке існувало в різних формах, але найбільшого поштовху в розвитку отримало лише в останні десятиліття. Термін «фанфікшен» визначається як вид творчості шанувальників популярних художніх творів, похідний літературний твір на основі будь-якого оригінального твору, що використовує свої уявлення про сюжет і героїв. Це жанр масової літератури, створений на основі художнього твору шанувальниками цього твору, який не переслідує комерційних цілей і призначений для читання іншими шанувальниками. Ранні роботи про фанфіку часто розглядали це явище з гендерної точки зору, оскільки практика фанфіку переважно жіноча. Найпоширенішим джерелом для дослідження фанфіків були фандомні матеріали з популярних на той час телесеріалів. Основним фокусом вивчення фандомів були практики та цінності їх учасників, характеристики фана як особистості, а також відмінні риси культури, яку створили учасники фандомів. Фанфікшен можна розглядати як тип дискурсу в рамках інтернет-лінгвістики та літературознавства. Незважаючи на величезну різноманітність форм і жанрів фанфіку, їх можна класифікувати та проаналізувати їх особливості. Фанфік можна розглядати як словесне (іноді креолізоване) письмове повідомлення, яке розповсюджується в Інтернеті і спрямоване, насамперед, на шанувальників вихідної книги, фільму тощо. Перспективою даного дослідження є аналіз структурних, стилістичних та прагматичних особливостей дискурсу фанфікшен.

Ключові слова: дискурс, жанр, інтернет-лінгвістика, масова література, фанфікшен.

ENGLISH FAN FICTION: RESEARCH PROSPECTS

Stanko D.V.

candidate of philological sciences, associate professor,
Uzhhorod National University

The article highlights perspective trends investigation of the English fanfiction. The work offers a brief outline of history, main forms and modern trends in fan fiction studies as a genre of web literature. The relevance of the study of fan fiction is due, above all, to the fact that these works are a bright example of the so called live language. They reflect all modern language trends, express the musical, literary and film preferences of young people. In addition, fan fiction is an understudied phenomenon that has existed in various forms, but has received the greatest impetus in development only in recent decades. The term fan fiction is defined as a kind of creativity of fans of popular works of art, a derivative literary work based on any original work that uses its ideas of the plot and characters. It is the genre of mass literature, created on the basis of a work of art by fans of this work, which do not pursue commercial purposes and are intended for reading by other fans. Early works on fan fiction often dealt with this phenomenon from a gender perspective, as the practice of fan fiction is mostly feminine. The most common source for fan fiction research was fandom material

from popular television series at the time. The main focus of the study of fandoms was the practices and values of their participants, the characteristics of the fan as a person, as well as the distinctive features of the culture that the participants of the fandoms created. Fan fiction can be treated as a type of discourse within the scope of Internet linguistics and literary studies. Such main forms of fan fiction as alternative universe, crack, crossover, fix-it, POV, smut, RPF, angst, hurt / comfort, and others are being viewed in the article. Thus, despite huge diversity and versatility of fan fiction forms and genres, it is possible to classify them and analyze their peculiarities. Fan fiction can be regarded as a verbal (sometimes creolized) written message which is shared on the Internet and is aimed, first of all, at the admirers of the source book, film etc. The perspective of this study is the analysis of structural, stylistic and pragmatic features of fan fiction discourse.

Key words: *discourse, genre, Internet linguistics, mass literature, fan fiction*

Вступ. Нещодавно запозичене з англійської мови слово *фанфікшен* позначає особливий різновид сучасної літератури – твори, які створюють та публікують у мережі Інтернет непрофесійні письменники. Вивчення цього різновиду літератури почалося наприкінці ХХ століття у працях зарубіжних соціологів, культурологів, філологів, психологів (Pugh 2005). У зв'язку з тим, що нині непрофесійна, аматорська літературна творчість надзвичайно популярна, читання, коментування або написання фанфіків стає захопленням людей різного віку, багато понять з даної сфери інтернет-комунікації виявилися залученими до науково-популярного та наукового дискурсу (Шавлюк 2017).

Мета статті полягає у висвітленні основних перспективних напрямів дослідження англомовного фанфікшен як жанру мережевої літератури.

Актуальність вивчення фанфіку зумовлена, перш за все, тим, що ці твори є яскравим прикладом так званої живої мови. Вони відображають усі сучасні мовні тенденції, виражають музичні, літературні та кіноуподобання молоді. Крім того, фанфік – маловивчене явище, яке існувало в різних формах, але найбільшого поштовху в розвитку отримало лише в останні десятиліття, що також підкреслює релевантність подібних лінгвістичних розвідок. Отже, фанфікшен представляє науковий інтерес через свій вплив на культуру молоді, оскільки допомагає молодим людям розвивати свої творчі здібності, знаходити однодумців, ідентифікувати себе членами субкультурних угруповань, є середовищем виникнення неологізмів.

Результати і обговорення. Дослідження англомовного фанфікшен можливо проводити у декількох аспектах, насамперед, історичному. Перші тексти фанфіку з'явилися в 1930-х роках, сьогодні ж фанфік має величезну розгалужену структуру і вражає різноманітністю жанрових форм, які зараз налічують понад 20 видів фанфіку, а також специфічними тегами, які полегшують читачам орієнтування у великому корпусі існуючих текстів. Одна з найбільших онлайн-платформ фанфіку так описує історію його створення:

“The term fanfiction was coined in the 30s by science fiction fans but at the time had a negative connotation... <> ... What we consider the modern concept of fanfiction that prevails in our society today did not exist until the second season of Star Trek was aired in 1967. The show’s popularity grew and several Fanzines were born. These homemade magazines were created by fans and they included original works of fiction

and art based on the characters of the series. The first magazine of this type was *Spockanalia* published during 1967” (The Fanfic Collective).

Детальне вивчення фанфіку дослідниками різних сфер почалося в 1980-х роках, а в 1990-х роках набуло більшого поширення. У 1992 році Х. Дженкінс опублікував свою монографію «Текстові браконьєри: телевізійні шанувальники та культура співучасті», а К. Бекон-Сміт написала працю «Підприємливі жінки: телевізійний фандом і створення популярного міфу». Ці публікації часто називають дослідженнями «першої хвилі» (Попова 2009), що на тривалий час визначило переважаючі підходи до вивчення фанфіку. Особливо яскраво це проявляється у першого з наведених авторів.

Так, Генрі Дженкінс визначив фанфік як культуру «текстових браконьєрів», які несуть значення та образи канонічних творів для створення величезної кількості інших текстів різного типу та статусу (Jenkins 1992).

Ранні роботи про фанфіки часто розглядали це явище з гендерної точки зору, оскільки практика фанфіку переважно жіноча. Найпоширенішим джерелом для дослідження фанфіків були фандомні матеріали з популярних на той час телесеріалів. Основним фокусом дослідження фандомів були практики та цінності їх учасників, характеристики фана як особистості, а також відмінні риси культури, яку створили учасники фандомів (Прасолова 2009).

Переважає більшість наукових робіт про фанфіки опубліковано в країнах ЄС та США. У них, зокрема, феномен фанфіку досліджувався як феномен культури (Fiske 1992; Grossberg 1992), соціокультурний феномен (Pugh 2005), комплексний соціокультурний феномен (Black 2005; Bronwen 2011; Busse 2006).

Наступним аспектом аналізу фанфікшен є його дослідження в рамках Інтернет-лінгвістики. З розвитком мережі фанфіки перемістилися в кіберпростір. Нині створюються міжнародні читацькі та фандомні спільноти, проводяться конкурси тощо. У 2013 році одна з найпотужніших онлайн-платформ *Amazon* надала можливість офіційно публікувати фанфіки з відповідними ліцензійними угодами (Дев'ятко 2018). Цей факт включає фанфіки в сферу Інтернет-лінгвістики, яку Девід Кристал визначає як «синхронний аналіз мови в усіх сферах інтернет-діяльності, включаючи електронну пошту, різні види чату та ігор, обмін миттєвими повідомленнями та веб-сторінки, і включаючи пов'язані сфери комп'ютерно-медичних комунікацій (СМС), такі як SMS-повідомлення» (Crystal 2005).

Британський лінгвіст виділяє чотири основні аспекти Інтернет-лінгвістики: соціолінгвістичний, навчальний, стилістичний та практичний, які тісно пов'язані між собою. Перший з них, соціолінгвістичний аспект, розкриває вплив Інтернету на зміни, що відбуваються в мові. Поява нових стилістичних особливостей, властивих Інтернет-комунікації, викликає у вченого певні занепокоєння щодо спрощення мови. Освітній аспект стосується відносин між неформальною англійською та стандартизованою англійською, яка вийшла на принципово новий рівень. Не можна сказати, що один вплив сильніший за інший, оскільки на даний момент ми можемо спостерігати ситуацію, коли зміни, що відбуваються в неформальних англійських мережах, змінюють традиційну мову,

накладаючи свій відбиток. Щодо стилістичного аспекту, то Інтернет створює нові умови для творчості засобами мови, особливо в літературній сфері. Д. Кристал виділяє такі явища, як ведення блогів – створення інтернет-щоденників; відносно новий напрямок інтернет-творчості – фанфік – довільний літературний твір, заснований на будь-якому оригінальному творі з використанням його сюжетних ідей та героїв. Зі стилістичної точки зору принциповою відмінністю так званої мережевої літератури від звичайної є відсутність редагування, цензури та виправлень ззовні. Текст доходить до читача в первісному вигляді, не зазнаючи змін з метою стандартизації. З практичної точки зору автор виділяє позитивний і негативний вплив Інтернету. Однією з головних переваг Інтернету, як стверджує автор, є його здатність відроджувати або розвивати зникаючі та менш поширені мови (Crystal 2005).

Ще одним з напрямів дослідження фанфікшен є літературознавчий. Дослідники відзначають швидке проникнення фанфіку в молодіжну культуру, що значно підвищує актуальність наукового осмислення цього явища, оскільки воно має потужний вплив на суспільство. Однак і сьогодні дослідження фанфіку досить фрагментарні. Бачення фанфіку науковою спільнотою здебільшого зводиться до уявлення про фанфік як про другорядний твір, який взагалі не має літературної цінності, а тому не може бути цікавим об'єктом дослідження. Деякі вчені також спостерігають неспроможність подолати дискримінаційний поділ літератури на «примітну» (елітарну, якісну) та «не варту уваги» (масову, до якої, крім фанфіку, часто входять цілком оригінальні масові жанри, такі як фантастика, детектив оповідання, любовні романи тощо), хоча такий поділ на сьогоднішній день не актуальний і надзвичайно шкідливий для літературознавства загалом (Дев'ятко 2018).

Але, слід зазначити, що таке нехтування фанфіками не є переважним у сучасній філології. Все більше дослідників схильні досліджувати це явище під загальним терміном «веб-література». Його загальні особливості включають: свобода авторів (вони мають можливість вільно завантажувати свої твори і не залежать від видавців. Крім того, вони можуть зберігати повну анонімність і писати на будь-які теми, не оглядаючись на цензуру); свобода читача (читачі оцінюють сам текст, найчастіше у них немає інформації про особу автора); інтерактивність (читачі можуть написати свою думку одразу після особистого прочитання автору, поставити запитання чи внести пропозиції. Важливою особливістю є вміння автора вступити в діалог з читачем); відсутність комерційної вигоди (тексти, розміщені в мережі, найчастіше не спрямовані на отримання прибутку, а у випадку з фанфіками отримання прибутку є незаконним); гіпертекстуальність, яка знаходить своє відображення у можливості комбінувати тексти за допомогою гіперпосилань; мультимедійний символ, тобто можливість вставки додаткових атрибутів, зображень, відео, аудіо; інклюзивність, оскільки Інтернет стирає кордони, будь-яка людина може отримати доступ до текстів, усі взаємодії відбуваються миттєво (Андреев 1997).

Тексти фанфікшен можна досліджувати у жанровому та стилістичному аспектах. Наприклад, за метою написання фанфіки можна поділити кілька видів. Розглянемо основні з них:

1. Фанфік як інтерпретація оригінального твору (літературного твору/фільму/серіалу/музичної композиції). Фікрайтер висловлює у словесній формі свої ідеї, думки та здогади з приводу того, чому в оригінальному творі все сталося саме так, а не інакше. Слід розуміти, що такі фанфіки найчастіше не стосуються реальних задумів і думок автора оригіналу. Найчастіше фанатська фантазія простягається далі й ширше, ніж задуми автора, і фанфіки цієї категорії тому підтвердження. Фанфік-інтерпретація може бути написаний і у формі міркування від імені фікрайтера, і у формі повноцінної історії від третьої особи або від імені головного героя.

2. Фанфік як розповідь про фандом. Фанфіки цієї категорії розповідають про певні спільноти фанатів, тобто фандоми. Наприклад, фікрайтер може написати розповідь про себе, підкреслюючи свою приналежність до фандому, описуючи будні фаната або свої міркування щодо того чи іншого явища, що стосується спільноти. Такі фанфіки можуть допомогти новому члену фандому увійти в курс справи і дізнатися більше про життя спільноти, частиною якої він став.

3. Фанфік як альтернативний розвиток оригінального сюжету або розповідь про «пропущену сцену». У фанфіках даного типу описуються події, які могли б бути, у разі іншого повороту сюжету у певному моменті оригінального твору або заповнюються «білі плями» у сюжеті, наприклад, у разі використання автором оригінального твору прийому «... років по тому». Найчастіше фікрайтер грубо порушує канон і залишає лише імена персонажів та зовнішність, а дії переносить до іншої країни чи світу.

4. Фанфік як розповідь про реально існуючих людей (*RPF-RealPeopleFiction*). У цих фанфіках дійовими особами є знаменитості, історичні особи, політики, спортсмени, письменники, актори, блогери і т.д. У цьому жанрі фанфікшен вони обов'язково є головними героями (Прасолова 2009).

Процес створення фанфікшен потребує подальшого аналізу оригінального твору, творчої думки, а також співпраці та взаємодії з іншими членами спільноти – фандому. Автори фанфіків використовують основу, яку заклад оригінальний автор для побудови власної версії історії, що перетворює роботу на новий твір.

Висновки. Фанфікшен можна розглядати як тип дискурсу в рамках інтернет-лінгвістики та літературознавства. Незважаючи на величезну різноманітність відповідних форм і жанрів, їх можна класифікувати та проаналізувати їх особливості. Фанфік є словесним (іноді креолізованим) письмовим повідомленням, яке розповсюджується в Інтернеті і спрямоване, насамперед, на шанувальників вихідної книги, фільму тощо. Перспективою даного дослідження є аналіз структурних, стилістичних та прагматичних особливостей дискурсу англomовного фанфікшен.

Список літератури

- Андреев А. В. С е т е р а. Манифест Сетевой Литературы, или Личный Опыт Поэтической Независимости. *Теория литературы*. 1997. URL: <http://www.netslova.ru/esse/manif.html>
- Дев'ятко Н.В. Фанфікшен як новітній тип молодіжної літературної творчості: психологічні і соціальні аспекти. *ADVANCES OF SCIENCE: Proceedings of articles the international scientific conference. Czech Republic, Karlovy Vary – Ukraine, Kyiv, 28 September 2018 / Editors prof. L.N. Katjuhin, I.A. Salov, I.S. Danilova, N.S. Burina. Kyiv: MCNIP, 2018. С.581-591.*
- Попова С. Н. Лингвостилистика фанфикшн : на материале англоязычных сайтов, посвященных творчеству Дж. Р. Р. Толкина : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. 2009. 187 с.
- Прасолова К. А. Фанфикшн : литературный феномен конца XX - начала XXI века : творчество поклонников Дж. К. Ролинг : дис. ... канд. филол. наук : 10.01.03. Калининград, 2009. 261 с.
- Шавлюк В.Б. «Фанфикшн»: от жаргонизма к термину". *Вестник Нижнегородского университета им. Н. И. Лобачевского*, no. 1, 2017. С. 245-249.
- Black R. W. Access and Affiliation : The Literacy and Composition Practices of English-Language Learners in an Online Fanfiction Community. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. 2005. Vol. 49 (2). P. 118–128.
- Bronwen T. What Is Fanfiction and Why Are People Saying Such Nice Things about It? *Story Worlds : A Journal of Narrative Studies*. 2011. Vol. 3. P. 1–24.
- Busse K. Work in Progress / K. Busse, K. Hellekson. *Fan Fiction And Fan Communities in the Age of the Internet*. Jefferson, North Carolina : Mc Farland & Company, 2006. P. 5–32.
- Crystal D. The scope of Internet linguistics. 2005. URL: https://web.archive.org/web/20110726112040/http://www.davidcrystal.com/DC_articles/Internet2.pdf (дата звернення: 28.10.2021)
- Fiske J. The cultural economy of fandom. The adoring audience. *Fan culture and popular media*. London : Routledge, 1992. P. 30–49.
- Jenkins H. Textual poachers: Television fans and participatory culture. London: Routledge, 1992. 424 p.
- Grossberg L. The affective sensibility of fandom. *The adoring audience. Fan culture and popular media*. London : Routledge, 1992. P. 50–65.
- Pugh S. The democratic genre. Fan fiction in a literary context / S. Pugh. Brigend, UK : Seren Books, 2005. 282 p.
- The Fanfic Collective. URL: <https://thefanficcollective.com/history-of-fanfiction-1970s/> (дата звернення: 28.10.2021)

References

- Andreev, A. V. (1997). S e t e r a. Manifest Setevoj Literary, ili Lichnyj Opyt Pojeticheskoy Nezavisimosti. *Teorija literaturey*. URL: <http://www.netslova.ru/esse/manif.html>
- Dev'jatko, N.V. (2018). Fanfikshen jak novitnij tip molodizhnoï literaturnoï tvorchosti: psihologichni i social'ni aspekti. *ADVANCES OF SCIENCE: Proceedings of articles the international scientific conference. Czech Republic, Karlovy Vary – Ukraine, Kyiv, 28 September 2018 / Editors prof. L.N. Katjuhin, I.A. Salov, I.S. Danilova, N.S. Burina. Kyiv: MCNIP, 581-591.*
- Popova, S. N. (2009). Lingvostilistika fanfikshn : na materiale anglojazychnyh sajtov, posvjashhennyh tvorchestvu Dzh. R. R. Tolkina : dis. ... kand. filol. nauk : 10.02.04.
- Prasolova, K. A. (2009). Fanfikshn : literaturnyj fenomen konca XX - nachala XXI veka : tvorchestvo poklonnikov Dzh. K. Roling : dis. ... kand. filol. nauk : 10.01.03. Kaliningrad.
- Shavljuk, V.B. (2017). Fanfikshn: ot zhargonizma k terminu. *Vestnik Nizhegorodskogo universiteta im. N. I. Lobachevskogo*, no. 1, 245-249.
- Black, R. W. (2005). Access and Affiliation : The Literacy and Composition Practices of English-Language Learners in an Online Fanfiction Community. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. Vol. 49 (2), 118–128.
- Bronwen, T. (2011). What Is Fanfiction and Why Are People Saying Such Nice Things about It? *Story Worlds : A Journal of Narrative Studies*. Vol. 3, 1–24.

- Busse, K. (2006). Work in Progress / K. Busse, K. Hellekson. *Fan Fiction And Fan Communities in the Age of the Internet*. Jefferson, North Carolina : Mc Farland & Company, 5–32.
- Crystal, D. (2005). The scope of Internet linguistics. URL: https://web.archive.org/web/20110726112040/http://www.davidcrystal.com/DC_articles/Internet2.pdf
- Fiske, J. (1992). The cultural economy of fandom. *The adoring audience. Fan culture and popular media*. London : Routledge, 30–49.
- Jenkins, H. (1992). Textual poachers: Television fans and participatory culture. London: Routledge.
- Grossberg, L. (1992). The affective sensibility of fandom. *The adoring audience. Fan culture and popular media*. London : Routledge, 50–65.
- Pugh, S. (2005). The democratic genre. Fan fiction in a literary context. Brigend, UK : Seren Books. The Fanfic Collective. URL: <https://thefanficcollective.com/history-of-fanfiction-1970s>

Стаття надійшла до редакції 2.11.2021 року